DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-92-18

УДК 33.336.1:352

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

FINANCIAL MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL ENTERPRISES

Суммар Дмитро Володимирович
PhD з фінансів, банківської справи та страхування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0480-0027

Summar Dmytro
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті досліджено теоретико-методичні засади формування механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств в умовах сучасних економічних викликів. Узагальнено наукові підходи до трактування сутності фінансового механізму та визначено його місце в системі управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. Удосконалено механізм фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств шляхом інтеграції цифрових фінансових інструментів, ESG-підходів, комплексної системи оцінювання ефективності фінансових потоків, механізмів управління ризиками та адаптації до галузевих особливостей. Обґрунтовано доцільність включення до механізму методу фінансової стабілізації, цифрових фінансових платформ, смарт-контрактів, блокчейн-технологій та сучасних фінансово-інвестиційних інструментів.

Ключові слова: фінансовий механізм, фінансове забезпечення, агропромислові підприємства, фінансові ресурси, фінансові інструменти, цифровізація, ESG, фінансова стійкість, управління ризиками, інвестиційне забезпечення.

This article examines the theoretical and methodological foundations for developing a financial mechanism to support the growth of agro-industrial enterprises in the context of contemporary economic challenges. It summarizes scientific approaches to understanding the nature of the financial mechanism and defines its role in the system of financial resource management for business entities. Scientific approaches to defining the financial mechanism have been systematized according to key conceptual areas, which made it possible to identify its key characteristics as a management system comprising a set of methods, instruments, levers, and subsystems of financial support. The specific features of how the financial mechanism of agro-industrial enterprises functions have been substantiated, taking into account the seasonality of production, the duration of the production cycle, natural and climatic factors, risks, and government regulation. The mechanism for financially supporting the development of agro-industrial enterprises has been improved through the integration of digital financial instruments, ESG approaches, a comprehensive system for evaluating the effectiveness of financial flows, risk management mechanisms, and adaptation to industry-specific characteristics. An expanded set of structural components for the financial mechanism is proposed, encompassing financial methods, levers, instruments, resources, financial policy, and a system of performance evaluation indicators. The feasibility of incorporating financial stabilization methods, digital financial platforms, smart contracts, blockchain technologies, and modern financial and investment instruments into the mechanism is substantiated. It has been demonstrated that the implementation of the improved mechanism will contribute to enhancing the financial stability, investment attractiveness, efficient use of financial resources, and competitiveness of agro-industrial enterprises, ensuring their adaptation to changes in the external environment and sustainable development.

Keywords: financial mechanism, financial support, agro-industrial enterprises, financial resources, financial instruments, digitalization, ESG, financial stability, risk management, investment support.

Постановка проблеми. Розвиток агропромислових підприємств в умовах економічної нестабільності, воєнних викликів, глобалізації ринків, кліматичних змін та цифрової трансформації економіки потребує формування дієвого механізму фінансового забезпечення, здатного забезпечити їхню фінансову стійкість, інвестиційну активність і довгострокову

© Суммар Д. В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

конкурентоспроможність. Сучасні умови господарювання характеризуються високим рівнем невизначеності, дефіцитом інвестиційних ресурсів, обмеженим доступом до кредитного капіталу, значною залежністю результатів діяльності від природно-кліматичних факторів, сезонністю виробництва та трансформацією державної фінансової підтримки аграрного сектору. Це зумовлює необхідність удосконалення існуючих підходів до формування механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств.

Особливої актуальності зазначена проблема набуває в умовах цифровізації фінансових відносин, інтеграції принципів сталого розвитку (ESG), розвитку інноваційних фінансових інструментів та необхідності адаптації підприємств до нових ризиків зовнішнього середовища. Традиційні механізми фінансового забезпечення вже не повною мірою відповідають сучасним вимогам управління, оскільки недостатньо враховують специфіку агропромислового виробництва, особливості формування фінансових потоків, потребу в управлінні ризиками та використанні цифрових технологій.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба у поглибленні теоретичних засад фінансового забезпечення, систематизації структурних компонентів фінансового механізму, визначенні сучасних фінансових інструментів та розробленні адаптивного механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств, який забезпечуватиме ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, підвищення фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Саме необхідність вирішення зазначених наукових і практичних завдань визначає актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спеціальна наукова література фінансове забезпечення найчастіше розглядає через фінансовий механізм, досліджуючи його з різних позицій, таких як: підсистема, метод, функція, складова, елемент тощо. Доволі часто фінансове забезпечення представляється в контексті складової фінансового механізму [1].

Термін «механізм» у вітчизняній науковій літературі почав широко вживатися в 70-х рр. XX ст. [2]. О. Ковалюк оцінює фінансовий механізм як сукупність фінансових форм, методів, важелів та інструментів, що застосовуються у фінансовій діяльності держави та підприємств за наявності відповідного нормативного, правового та інформаційного забезпечення, а також при реалізації відповідної фінансової політики на мікро- та макрорівнях. Автор наголошує, що елементи механізму фінансового забезпечення за умов сукупної їх взаємодії у практичній діяльності можна поділити на дві підсистеми: фінансове забезпечення й фінансове регулювання [3]. І. Зятковський фінансовий механізм розглядає в якості сукупності форм та методів, що формують і використовують фінансові ресурси для забезпечення фінансової діяльності суб’єктів господарювання [4]. Н. Савченко фінансовий механізм визначає важелем, що сприяє виконанню тактично-стратегічних завдань, які пов’язані із системою обов’язкового соціального страхування відповідно до економічних умов [5]. С. Льовочкін поняття фінансового механізму розглядає з позиції кредиту як складника фінансів і механізму їхньої дії як єдиного цілого [6]. В. Паленчук зауважує, що фінансовий механізм розглядається як частина господарського механізму і представляє собою набір методів організації фінансових взаємовідносин, що застосовуються суспільством для забезпечення сприятливих умов економічного та соціального прогресу [7].

А. Поддєрьогіна, М. Білик, Л. Буряк фінансовий механізм трактують цілісною системою управління фінансами підприємства, на якій засновано фінансовий менеджмент та яка спрямована на організацію взаємодії суб’єктів і об’єктів господарювання щодо фінансових відносин, створення й використання фінансових ресурсів, забезпечення дієвого впливу фінансової діяльності на результативність роботи суб’єкта господарювання [8].

Проведений аналіз наукових підходів до трактування поняття фінансового механізму засвідчує багатоваріантність його змістовного наповнення та відсутність єдиного підходу до визначення його сутності. У працях вітчизняних науковців фінансовий механізм розглядається як сукупність форм, методів, важелів та інструментів, як система управління фінансами або як комплекс способів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток. Незважаючи на відмінності у підходах, більшість авторів сходяться на тому, що фінансовий механізм виступає ключовим інструментом реалізації фінансової політики на мікро- та макрорівнях і забезпечує формування та використання фінансових ресурсів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в узагаль-

ненні теоретико-методичних засад формування механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств, систематизації його структурних компонентів, обґрунтуванні особливостей функціонування в сучасних умовах господарювання та розробленні удосконаленого механізму фінансового забезпечення, адаптованого до цифрової трансформації економіки, галузевої специфіки агропромислового виробництва, принципів сталого розвитку та сучасних фінансових викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розробка нових механізмів ефективного функціонування агропромислових підприємств повинна базуватися на розробці стратегії перспективного розвитку сектору та визначенні методологічних засад, за якими дана стратегія буде реалізована. Механізми фінансового забезпечення агропромислових підприємств мають різні особливості та залежать від етапу економічного розвитку країни, тому не можуть бути сталими. Вони перебувають під впливом ринкової кон'юнктури, можливостей бюджетного фінансування певних програм, державних пріоритетів підтримки тощо. Переорієнтування іноземних механізмів на українські реалії чи спроби зберегти наявні механізми в нових економічних умовах є помилковими, адже відсутність фінансування для запланованих заходів чи затримки в їх упровадженні можуть серйозно похитнути ефективність і фінансову стабільність нових механізмів.

Для систематизації та узагальнення трактувань фінансового механізму запропоновано їх об'єднати за певними групами (табл. 1).

Означені групи дають змогу визначити ключові аспекти фінансового механізму, серед яких: роль в управлінні фінансами; вплив на

Таблиця 1

Систематизація поглядів на трактування поняття фінансового механізму

Ознака	Автори	Характеристика
Фінансовий механізм є сукупністю елементів і підсистем	О. Ковалюк, Г. Кірейцев	Фінансовий механізм виступає системою взаємопов'язаних елементів, а саме: форм, методів, важелів, інструментів, які використовується у фінансовій діяльності держави і підприємств.
Фінансовий механізм є системою управління	А. Поддєрьогін, М. Білик, Л. Буряк, М. Артус	Фінансовий механізм – система управління фінансами, яка координує взаємодію суб'єктів і об'єктів господарювання для ефективного формування, використання й контролю за фінансовими ресурсами. Він є цілісною структурою, яка організовує фінансові відносини підприємств і держави з метою забезпечення фінансової стабільності й розвитку.
Фінансовий механізм є методами й інструментами впливу	С. Лондар, Н. Савченко, В. Опарін	Фінансовий механізм – сукупність методів і важелів, що застосовуються для реалізації фінансової політики, впливу на економічний розвиток і досягнення стратегічних планів і завдань. Також він є інструментом, котрий забезпечує управління фінансовими відносинами і сприяє досягненню економічних цілей через фінансове забезпечення й регулювання.
Фінансовий механізм як частина економічного розвитку та фінансового забезпечення	В. Базилевич, Л. Баластик, О. Гривківська, А. Глущенко	Фінансовий механізм виступає набором економічних, організаційних і правових підходів, які орієнтовані на забезпечення фінансової діяльності держави й підприємств. Він включає методи формування й використання фінансових ресурсів для задоволення потреб як державних інституцій, так і економічних суб'єктів для забезпечення стабільної економіки.
Фінансовий механізм – складова фінансового планування й контролю	О. Романенко	Фінансовий механізм охоплює методи й процедури фінансового планування, прогнозування, управління й контролю, установлення норм і обмежень для ефективного використання фінансових ресурсів. Він є системою, котра забезпечує не тільки контроль за фінансовими потоками, а і за формуванням фінансових резервів і стимулів для економічного зростання.

Джерело: сформовано автором

економічний розвиток; використання фінансових інструментів і методів для забезпечення ефективності господарської діяльності.

Досліджуючи трактування науковців, визначено характерні особливості фінансового механізму, до яких належать наступні (рис. 1).

Фінансовий механізм забезпечує умови для ефективного пошуку, залучення, розподілу та використання фінансових ресурсів відповідно до визначених пріоритетів розвитку суб'єкта господарювання. Ефективність фінансового механізму визначається як кількісними, так і якісними характеристиками.

Множинність компонентів	•Фінансовий механізм – це комплексна система, які включає різні компоненти, серед яких: фінансові форми, методи, важелі, інструменти, підсистеми тощо.
Взаємодія фінансових інструментів і методів	•Фінансовий механізм вимагає ефективної взаємодії різних інструментів і методів, які разом працюють для досягнення загальної мети – управління фінансами на макро- і мікрорівнях.
Структура й поділ на підсистеми	•Фінансовий механізм має чітку структуру, де кожна підсистема виконує визначену роль.
Вплив на економічно-соціальний розвиток	•Фінансовий механізм не обмежується лише фінансовою діяльністю, а має прямий вплив на економічний розвиток, оскільки через нього здійснюються управлінські рішення, що відображаються на всіх рівнях економічної активності.
Інструменти реалізації політики	•Фінансовий механізм є основою для впровадження фінансової політики, даючи змогу реалізувати завдання в сфері фінансів, контролювати ресурси та координувати фінансові потоки між різними суб'єктами господарювання.
Адаптивність	•Фінансовий механізм може адаптуватися до змін у економічній ситуації, оскільки включає гнучкі інструменти, які дозволяють здійснювати коригування у відповідь на нові економічні умови.
Організація взаємодії між суб'єктами та об'єктами	•Фінансовий механізм організовує ефективну взаємодію між різними учасниками фінансових відносин, що забезпечує оптимальне використання ресурсів і сприяє стабільності економічних процесів.
Інтеграція різних методів впливу	•Фінансовий механізм включає різноманітні методи, що дозволяють одночасно здійснювати комплексний вплив на економіку, охоплюючи не лише фінансове забезпечення, а й регулювання, планування та контроль.

Рис. 1. Особливості фінансового механізму

Джерело: сформовано автором

Кількісні, у свою чергу, пояснюються обсягом фінансових ресурсів, які спрямовуються на досягнення мети, передбаченої фінансовою політикою. Саме кількісна характеристика фінансового механізму забезпечує його безпосередній вплив на визначення джерел і обсягів мобілізації фінансових ресурсів та їх раціональне використання. Формування необхідного обсягу фінансових ресурсів здебільшого є недостатнім для досягнення мети, передбаченої фінансовою політикою. Для вирішення конкретних завдань соціально-економічного розвитку суспільства важливим є визначення методів, способів, форм, каналів та умов формування й використання фінансових ресурсів. Такий підхід визначає якісні характеристики фінансового механізму.

Досліджуючи механізм фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств, необхідно зупинитися на основних його компонентах. Усі складові фінансового механізму повинні діяти узгоджено, спрямовуючись на досягнення єдиної кінцевої мети: заохочуючи або обмежуючи підприємства, вони спонукають їх обирати відповідну стратегію та тактику розвитку на майбутнє. Основною метою даного механізму є одержання максимально можливого прибутку при мінімальних витратах різних ресурсів та зниженні ризиків. За умови ефективного фінансування агропромислових підприємств забезпечується потенціал для збільшення обсягів виробництва, що створює сприятливі передумови для розширеного відтворення та подальшого розвитку сектору.

Основою правового регулювання виступають Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента, накази і листи міністерств, розпорядження місцевих органів влади. Серед нормативного регулювання варто виокремити: інструкції, норми й нормативи, методичні вказівки й положення. Основу інформаційного забезпечення складають: фінансові й нефінансові звіти підприємства, статистична інформація, дані із засобів масової інформації та інших зовнішніх джерел.

На побудову механізму фінансового забезпечення впливають чинники зовнішнього і внутрішнього середовища. До першої групи варто віднести: демографічні, ринкові, соціальні, політичні, міжнародні. Друга група представлена специфічними особливостями виробничо-фінансової й іншої діяльності підприємства.

Агропромислові підприємства, застосовуючи у своїй діяльності грошові ресурси, вибудовують власну фінансову систему, через яку здійснюється функціонування його фінансів. Ефективність розвитку агропромислового виробництва залежить від різних факторів. Серед них пріоритетну роль відіграють фінансові аспекти галузі, адже від цього залежить безперервність відтворювального процесу та соціально-економічний прогрес агропромислового сектора, забезпечення його конкурентоспроможності та нарощування експортного потенціалу, зміцнення продовольчої безпеки країни.

Організація фінансів агропромислових підприємств зумовлена низкою визначальних особливостей. До них належать:

– сезонність виробництва й попиту на продукцію галузі та пов’язані з цим коливання грошових потоків і платоспроможності підприємств;

– залежність результатів діяльності підприємств і, відповідно, джерел фінансування від впливу природно-кліматичних умов;

– у сільському господарстві основним засобом виробництва є земля, яка не амортизується, а отже, не бере участі у формуванні собівартості продукції. Водночас різний рівень природної родючості та місце розташування землі сприяють формуванню диференційованих доходів (ренти) у товаровиробників;

– самовідтворення, яке характеризується тим, що значна частина отриманої продукції не входить до складу товарної і не набуває грошової форми, а бере участь у внутрішньому обороті. Тому її не продають, а залишають для власних потреб;

– переважання непрямих методів державного регулювання агропромислового ринку через обмеження або встановлення певного рівня цін і тарифів, прийняття нових стандартів на продукти харчування тощо.

У агропромислових підприємствах формується сезонний розрив між строками витрат і доходів, який опосередковує наявність певних обсягів оборотних коштів. Їх формування за рахунок власних коштів є недоцільним, тому мінімальні запаси, витрати та кошти в розрахунках формуються за рахунок власних джерел, а понад них – за рахунок позикових.

З урахуванням наведених особливостей фінансового механізму забезпечення агропромислових підприємств, можна зазначити, що головною проблемою є ефективне використання, накопичення та формування фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності, що стане основою для реалізації ефективної фінансової політики підприємства.

Власні внутрішні джерела виступають основним джерелом фінансування для більшості підприємств, у тому числі в агропромисловому секторі. Найважливішими складовими є амортизація та прибуток. Прибуток відіграє важливу роль у життєдіяльності підприємства, незалежно від його форми власності та організаційно-правової форми господарювання, оскільки прибуток є [7]:

– однією з головних цілей розвитку бізнесу;

– основний критерій ефективності підприємницької діяльності (розмір і рівень прибутку характеризує ступінь здатності керівників підприємств і фінансових менеджерів успішно здійснювати фінансово-господарську діяльність);

– одне з основних внутрішніх джерел коштів самофінансування виробничо-господарської діяльності, забезпечує фінансування розширеного відтворення, дозволяє постійно нарощувати обсяги операційної та інвестиційної діяльності, не вдаючись до використання зовнішніх джерел коштів;

– основний захисний механізм, що захищає підприємство від загрози банкрутства;

– створюється на підприємствах, формує фінансову базу економічного розвитку суб'єкта господарювання та держави.

Щодо зовнішніх джерел фінансових ресурсів, то до них належать: бюджетні субсидії, дотації та фінансові гарантії (як елементи державного механізму) та позики, страхування, фінансовий лізинг, залучення інвестицій тощо (як елементи ринкового механізму). Слід підкреслити, що оптимальна структура фінансування (збалансованість залучених та власних коштів) дозволяє приймати обґрунтовані фінансові рішення та залучати необхідні фінансові ресурси для фінансування своєї діяльності. Нині перелік джерел фінансування можна розширити альтернативними джерелами, до яких доцільно віднести аграрні розписки, фінансування, залучене через аграрні кооперативи, зелені облігації тощо.

Вартість капіталу представляє собою ціну, яку суб'єкт господарювання сплачує за його залучення з різних джерел. Дана оцінка побудована на тому, що капітал, який є суттєвим фактором виробництва, має, аналогічно іншим факторам, певну вартість, яка є основою операційних і фінансових витрат. Але вона не зводиться лише до визначення ціни залученого капіталу, а формує різні переваги напрямів діяльності господарюючих суб'єктів.

Ефективність фінансової діяльності можлива за рахунок формування дієвого фінансового механізму підприємства. Механізм фінансового забезпечення виступає складовою фінансового механізму діяльності суб'єктів господарювання, який орієнтований на виявлення та прийняття управлінських рішень на різних рівнях системи менеджменту для регулювання економічних відносин. Він реалізується через взаємодію, взаємозв'язок і взаємозалежність суб'єктів і об'єктів фінансових відносин через ефективні методи фінансового посередництва завдяки ефективним методам фінансування діяльності підприємств, де вагоме місце відводиться самофінансуванню, фінансуванню й кредитуванню [6].

Важливими елементами механізму фінансового забезпечення розвитку підприємств є структурні елементи, які поєднують сукупність фінансових інструментів, методів та важелів управління, що забезпечують формування, розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів підприємства (табл. 2).

Більшість авторів виокремлюють кредитування. По п'ять авторів підтримують планування, інвестування, оподаткування, страхування. По три автори вагомими вважають фінансування, зокрема самофінансування й бюджетне фінансування, оренду (лізинг). На нашу думку ключовими є планування, фінансування, інвестування, кредитування, оподаткування, страхування, регулювання й контроль. Інші компоненти можуть бути додатковими до основних. Запропоновано перелік доповнити методом фінансової стабілізації, який спрямований на створення системи резервів для подолання несприятливих факторів впливу.

Загалом фінансові інструменти можна систематизувати за кількома групами: бюджетно-фіскальні (субсидії, дотації, субвенції, податкові пільги, грантове фінансування); кредитні (кредитні договори); фінансово-інвестиційні (облігації, венчурне фінансування, депозитні свідоцтва). В умовах цифрового суспільства необхідно виокремити ще одну групу фінансових інструментів – цифрові, до яких можна віднести смарт-контракти, блокчейн-технології, агрофінансові платформи тощо.

Удосконалення механізмів зміцнення фінансово-економічного забезпечення суб'єктів господарювання потребує, по-перше, оперативної ідентифікації трансформацій у середовищі функціонування аграрного бізнесу, зокрема визначення ступеня впливу зовнішніх загроз; по-друге, оперативне виявлення змін у внутрішніх бізнес-процесах; по-третє, розвиток інформаційно-аналітич-

Таблиця 2

Структурні елементи фінансового механізму агропромислових підприємств

Методи	К. Анастасова	О. Виговська	V. Borisova, I. Samoshkina, L. Rybina, O. Shumkova	Т. Янчукович	Я. Дропа, У. Макаренко	І. Козій	К. Винник
Планування	+	+	+	+			+
Прогнозування		+					+
Інвестування	+			+	+	+	+
Кредитування	+		+	+	+	+	+
Фінансування	+				+	+	+
Ціноутворення	+						
Оподаткування	+	+	+		+		+
Госпрозрахунок	+						
Фондоутворення	+						
Страхування	+		+		+	+	+
Дисконтування	+						
Регулювання		+					
Управління		+					
Облік		+					
Контроль		+					
Програмування			+				
Юридична, регуляторна й інформаційна підтримка			+				
Бюджетне фінансування				+	+	+	
Оренда (лізинг)				+	+	+	
Кредитна емісія					+		
Відрахування з частини прибутку державних підприємств					+		
Факторинг					+		

Джерело: сформовано автором

ного забезпечення моніторингу фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Отже, складність розробки універсального методичного підходу до оцінки фінансово-економічної безпеки бізнесу, особливо в галузевому розрізі, зумовлена його спрямованістю на розвиток і нарощування ресурсного потенціалу без упровадження механізмів протидії загрозам у фінансово-інвестиційній діяльності, а також обмежений інтелектуально-кадровий потенціал у сфері виявлення ризиків фінансово-економічної стійкості суб'єктів господарювання [2].

Досліджуючи основні компоненти механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств, установлено, що в умовах сьогодення він повинен бути адаптивним і здатним реагувати на зміни під впливом зовнішніх факторів. Такий механізм сприятиме підтриманню фінансової стійкості агропромислових підприємств за рахунок гнучкого управління фінансовими потоками; зниженню ризиків, зокрема завдяки страхуванню й державній підтримці, та підвищенню інвестиційної привабливості сектору, у тому числі через інтеграцію інноваційних фінансових методів

Серед основних складових механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств, які наводять вітчизняні й іноземні науковці та практики, можна виокремити: фінансові методи, важелі, інструменти, політику та ресурси. Враховуючи особливості діяльності суб'єктів господарювання, доцільно окремо визначати показники оцінки ефективності цього механізму, які слугують

інструментами аналізу та діагностики і охоплюють не лише традиційні фінансові індикатори, а й специфічні чинники сфери діяльності та аспекти виробництва. Такий підхід сприяє не тільки оцінці поточного стану, а і ефективному плануванню потреб у фінансуванні й фінансових потоків, розробці інвестиційної стратегії, забезпечуючи стабільність діяльності та виявленню слабких місць в управлінні капіталом [4].

Для забезпечення ефективного функціонування агропромислових підприємств у сучасних умовах інформаційно-цифрової економіки необхідно враховувати не лише традиційні методи фінансового забезпечення, а й нові підходи, що враховують специфіку галузі, сезонність виробництва, ризики та інвестиційну привабливість підприємств (рис. 2).

Отже, механізм фінансового забезпечення розвитку агропромислових підпри-

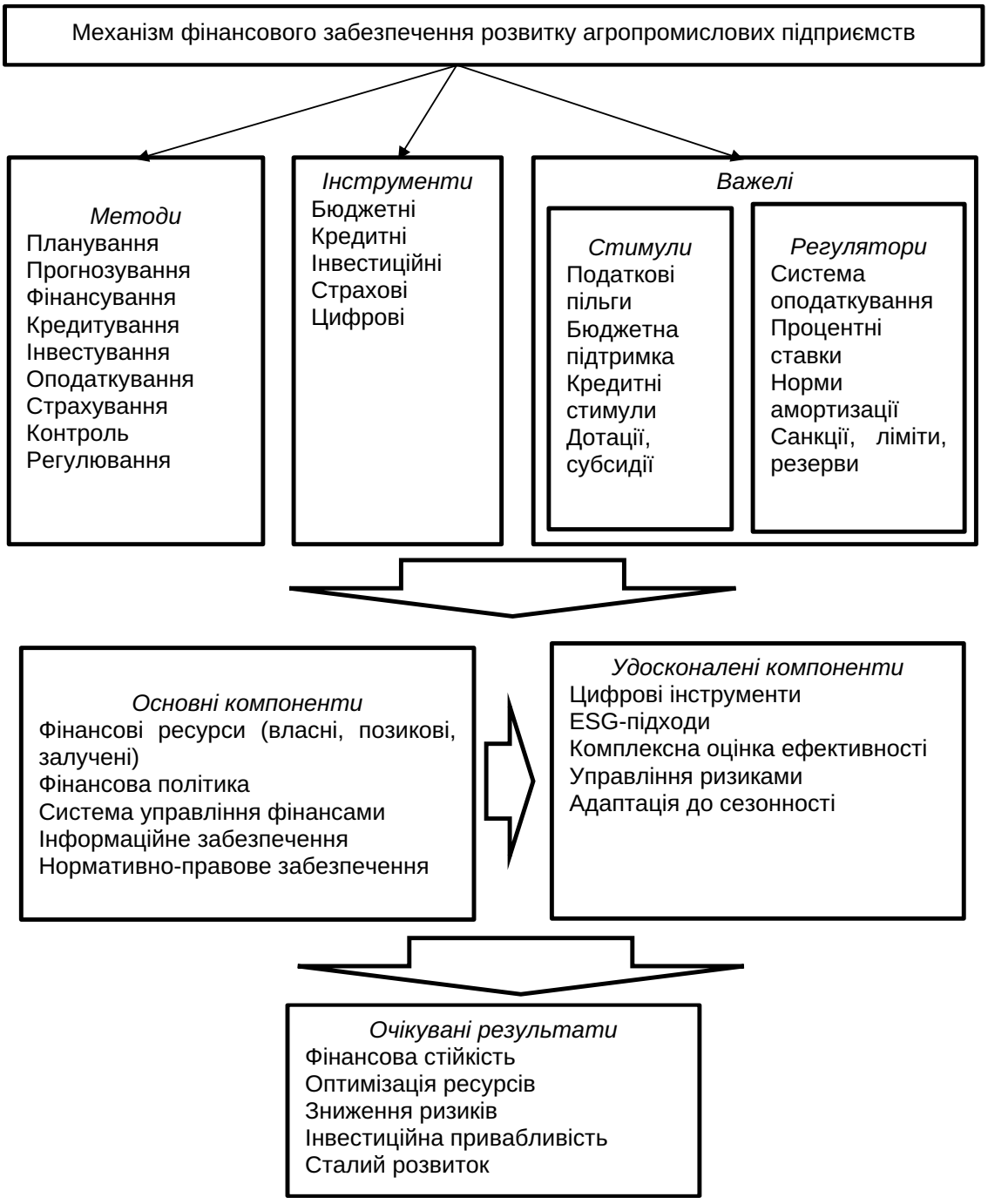

Рис. 2. Механізм розвитку фінансового забезпечення агропромислових підприємств

Джерело: сформовано автором

ємств доцільно розглядати як систему взаємопов'язаних компонентів, методів, інструментів і важелів, спрямованих на формування, розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів з урахуванням галузевих особливостей та впливу зовнішнього середовища.

Удосконалений механізм фінансового забезпечення включає інтеграцію сучасних цифрових інструментів, ESG-підходів, комплексну оцінку ефективності фінансових потоків, управління ризиками та адаптацію до внутрішніх і зовнішніх факторів, що дозволяє підвищити фінансову стійкість, ефективність використання ресурсів та конкурентоспроможність агропромислових підприємств (табл. 3).

Удосконалений механізм передбачає системну взаємодію всіх його компонентів, що забезпечує не тільки мобілізацію та ефективне використання фінансових ресурсів, а й оперативне реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Зокрема, застосування цифрових фінансових платформ дозволяє автоматизувати процеси планування, обліку та контролю, що підвищує точність прогнозування та скорочує час прийняття управлінських рішень.

Упровадження ESG-підходів і комплексних показників ефективності фінансових потоків забезпечує узгодженість економічних, соціальних та екологічних цілей підприємства, що сприяє зміцненню репутації на ринку та залученню довгострокових інвестицій. У свою чергу, інтеграція механізмів управління ризиками дозволяє знижувати ймовірність фінансових втрат, пов'язаних із сезонними коливаннями виробництва, зміною цін на продукцію та іншими галузевими факторами.

Особливу увагу слід приділяти адаптації фінансового механізму до специфіки агропромислового сектору. Таке комплексне управління фінансами дозволяє забезпечити стійке функціонування підприємств, підвищити ефективність розподілу ресурсів і сформувати передумови для стратегічного розвитку та розширеного відтворення. Удосконалений механізм виступає важливим інструментом підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності агропромислових підприємств, сприяє їхній інвестиційній привабливості та створює умови для впровадження інноваційних підходів у фінансовому управлінні.

Висновки. Отже, механізм фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств відзначається складним, багаторівневим і динамічним характером, який обумовлений галузевими особливостями, впливом зовнішнього середовища на необхідність

Таблиця 3

Основні компоненти удосконаленого механізму фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств та їхній вплив на ефективність діяльності

Компонент механізму	Удосконалення в межах дослідження	Очікуваний ефект для підприємств
Цифрові інструменти	Використання смарт-контрактів, блокчейн-технологій, агропромисловофінансових платформ	Підвищення прозорості фінансових потоків та ефективності управління ресурсами
ESG-підходи	Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у фінансове планування	Поліпшення інвестиційної привабливості та сталого розвитку підприємства
Комплексна оцінка ефективності	Упровадження системи фінансових показників, що враховує специфіку агропромислового виробництва та сезонність	Забезпечення оптимального розподілу ресурсів і контроль фінансової стійкості
Управління ризиками	Розробка механізмів страхування, державної підтримки та фінансових резервів	Зниження фінансових ризиків та підвищення стабільності господарської діяльності
Адаптація до сезонних та галузевих особливостей	Врахування коливань грошових потоків, впливу природно-кліматичних умов і структури активів	Підвищення ефективності фінансування та безперервності виробничого процесу

Джерело: сформовано автором

реалізації фінансової політики на мікро- й макрорівнях. Узагальнення наукових підходів показало, що він є інструментом формування, розподілу й використання фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансової стійкості та розвитку суб'єктів господарювання. Особливої актуальності набуває розширення складу фінансових методів і інструментів, зокрема шляхом упровадження фінансової стабілізації, цифрових фінансових інструментів та комплексної системи показників оцінки механізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стефанишин О. Б. Теоретичні основи визначення сутнісних характеристик, функцій та складових фінансового забезпечення суб'єктів господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 40-43.

2. Дудник О. В., Гмиря В. П. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Фінанси і кредит*. 2012. № 1 (32).

3. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) : монографія. Я. : Видав, центр ЛНУ, 2002. 22 с.

4. Зятковський І. В. Теоретичні засади фінансів підприємств. *Фінанси України*. 2000. № 4. С. 17-26.

5. Савченко Н. Формування та використання фінансових ресурсів системи соціального страхування України. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2010. № 1. С. 110-118.

6. Льовочкін С. В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання. *Фінанси України*. 2000. № 12. С. 25-33.

7. Поленчук В. М., Наумова О. Б. Фінансовий механізм підприємства в умовах ринкових трансформацій. *Економічні інновації*. 2012. № 47. С. 229-238.

8. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: підручник / наук. ред. Проф. А.М. Поддєрьогіна. 7-е вид., перероб. І доп. К. : КНЕУ, 2008. 552 с.

REFERENCES:

1. Stefanyshyn, O. B. (2016). Teoretychni osnovy vyznachennia sutnisnykh kharakterystyk, funktsii ta skladovykh finansovoho zabezpechennia subiektiv hospodariuvannia. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 10, 40–43.

2. Dudnyk, O. V., & Hmyria, V. P. (2012). Formuvannia finansovykh resursiv silskohospodarskykh pidpryiemstv. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia: Finansy i kredyt*, 1(32), 118–123.

3. Kovaliuk, O. M. (2002). *Finansovyi mekhanizm orhanizatsii ekonomiky Ukrainy (problemy teorii i praktyky).* Lviv: Vydavnychyi tsentr Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. (in Ukrainian).

4. Ziatkovskyi, I. V. (2000). Teoretychni zasady finansiv pidpryiemstv. *Finansy Ukrainy*, 4, 17–26.

5. Savchenko, N. (2010). Formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv systemy sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu*, 1, 110–118.

6. Lovochkin, S. V. (2000). Finansovyi mekhanizm makroekonomichnoho rehuliuvannia. *Finansy Ukrainy*, 12, 25–33.

7. Polenchuk, V. M., & Naumova, O. B. (2012). Finansovyi mekhanizm pidpryiemstva v umovakh rynkovykh transformatsii. *Ekonomichni innovatsii*, 47, 229–238.

8. Poddierohin, A. M., Bilyk, M. D., & Buriak, L. D. (2008). *Finansy pidpryiemstv* (7th ed.). Kyiv: KNEU. (in Ukrainian).

Дата надходження статті: 07.08.2026
Дата прийняття статті до публікації: 30.10.2026
Дата публікації статті: 06.11.2026